

Lluís Busquets: “He volgut oferir un ventall de tota mena de mals”

Lluís Busquets i Grabulosa a la terrassa de casa seva a Barcelona ORIOL DURAN.

Lluís Busquets i Grabulosa va néixer a Olot el 1947, ciutat a la qual ha cedit 66 capses de documentació personal i professional i uns 140 llibres, vehiculat a través l'Arxiu Comarcal de la Garrotxa.

És escriptor, professor, periodista i teòleg. Ha escrit més de 4.000 articles a la premsa i més de 90 llibres de gèneres ben variats, com ara pedagògics i didàctics, biografies, entrevistes, assaig polític, assaig religiós, epistolari, llibres infantils, novel·les juvenils, llibres de relats per adults i dramàtics.

Quan la música s'esquerda(Comte d'Aure) és la seva darrera

novel·la. Hi explica la història de la nissaga de músics Pascual i, en paral·lel, la història del segle XX. Una obra coral amb alternança d'escenaris, d'Olot a Florència, passant per Buenos Aires, Nova York, Kisumu a Kenya i, en especial, Barcelona. Tot narrat amb molts salts temàtics i reflexions.

Com és que està publicant tant, els darrers anys? Dietaris, assaig, novel·la... És que ja no faig classes ni he de corregir exàmens, que m'ocupaven molt de temps, i, així, els últims quatre anys he pogut publicar els dietaris Mirall ustori i Embastes i piripius, la novel·la Crim inconclús, que vaig escriure després d'una conversa amb el metge forense Narcís Bardalet... Tot això abans de Quan la música s'esquerda. Déu n'hi do. I també una obra de teatre, oi? Sí. Jesús, una història polèmica, que es va estrenar a Olot en una única representació el 2022. I, també el 2022, va publicar els tres volums d'Enigmes de la Bíblia i cultura contemporània'. Hi vaig treballar al ralenti gairebé una dotzena d'anys. En el primer volum parlo de les religions més properes a nosaltres i els llibres històrics; al segon, els profetes i els sapiencials; el tercer es titula Jesús, Pau i Mohàmmad. Mil cent pàgines, entre tots tres. És una obra plena de gràfics, esquemes i mapes que no es troben ni en els atlas bíblics catalans. Em sembla que ha estat una de les coses que he fet que quedarà, com la biografia de Xirinacs. Parlem de 'Quan la música s'esquerda'. La nissaga dels Pascual està inspirada en alguna de real? No. Tot és inventat. I pensí que, tot i que m'agrada escoltar-ne, no en sé un borrall, de música. Vaig haver de començar fent-me l'esquelet familiar perquè, si no, m'hauria fet un garbuix amb els anys. Als Pascual els vaig emparentar amb grans figures de la música, aquests sí que reals, com ara Isaac Albéniz, Joaquín Rodrigo, Frederic Mompou, Antoni Ros-Marbà... Al final de la novel·la hi ha un annex amb la llista dels 468 personatges històrics, de carn i os, que faig desfil·lar per les pàgines. I dels músics ens hem deixat Pau Casals. Com va fer la tria 'd'artistes convidats'? Gust personal o estratègia narrativa? El gust personal no te'l pots treure de sobre, és clar, però jo volia músics coneguts que tinguessin alguna peripècia novel·lesca desconeguda per als no experts. Per exemple, no és gaire conegut que Pau Casals va trencar la seva promesa de no tornar a Espanya mentre hi visqués Franco; va anar al Vendrell a enterrar-hi la seva estimada Tití Vidal, el 1955, després de casar-s'hi in articulo mortis, escoltat des de la frontera per una parella de guàrdies civils. O que el mestre Rodrigo va escriure el Concierto de Aranjuez per contraposar la pèrdua del nadó que esperaven amb la seva muller amb la felicitat del viatge de noces, on es van perdre pels jardins riberencs. A més de músics, relaciona Joaquim Maurín, fundador del POUM, amb un parent seu que acaba de pastor, reclòs a l'Alta Garrotxa, un tal Tomàs... El pastor el relaciono amb el personatge de la Lara. En canvi, Maurín em permet explicar la guerra incivil des d'una determinada perspectiva, perquè la novel·la està travessada per les guerres, des del Desastre d'Annual, en què mor un dels Pascual, fins a l'actual guerra de

Rússia contra Ucraïna; però sobretot em permet traçar la història d'un piano, un Streicher, peça única, que anirà a parar al Metropolitan Museum of Arts de Nova York –avui encara hi és– i em permetrà oferir la vida de Rose Valland, que va salvar centenars d'obres d'art saquejades pels nazis, sense que, en vida, ningú no li agrais la seva tasca per culpa de la seva orientació sexual. Un problema que també afronta un altre dels personatges. Parla de la vida a través de les guerres... Si volia fer un retaule des de finals del segle XIX, no hi podien faltar. La nostra guerra incivil, les dues conflagracions mundials, on algun personatge es mou, a Barcelona, en ambients nazis sense saber-ho... I la darrera, quan el narrador, amb altres persones, va a buscar refugiats a Ucraïna. Però, a més de les guerres amb material bèl·lic, n'hi ha d'altres de pitjors, com la de les migracions que disparem des dels despatxos. El personatge de Toribio, que el narrador va a buscar a Melilla, té un paper clau en el final de l'obra. A la pàgina 23, hi llegim: "La vida de l'home és un pelegrinatge per fugir del mal, tot i que acabi arrossegant-lo". Una visió torturada, gosaria dir que molt catòlica... Catòlica? A Ball robat, de Joan Oliver, el seu protagonista Cugat vol viure fugint del mal; em sembla que és un desideratum humà que trobaríem en milers d'obres literàries, començant pel llibre de Job. Octavi Fullat em va escriure una ressenya dient que "des de la perspectiva filosòfica plantejava amb duresa un problema cabdal antropològic: el Mal en les biografies humanes individuals i en la història social". És exactament així. He volgut oferir un ventall de tota mena de mals: físics, morals i de tota mena. I sempre guanya, el mal? No, no sempre guanya. L'enjòlit del final planteja justament això. I consti que no defujo pas l'etiqueta de catòlic; sempre m'he definit com un creient crític, però si es llegeix bé el final de l'obra, torturada no ho és, al contrari. Em referia al sentit de la frase, no de l'obra... El títol d'on ve? El títol prové dels versos "Quan la música s'esquerda / les notes de la vida desafinen". I crec que s'hi insinuen camins per afinar-les de nou. Seguint amb el tema del mal i de com fugir-ne, hi ha la relació del pastor Tomàs amb la Lara... Tots dos han estat ferits en el més profund de l'ànima. Però el pastor, en sortir del manicomi, refà la vida lluny de la civilització i es converteix en el benefactor de tota la gent del seu entorn, animals i natura inclosos. L'altra, pobreta, perd el cap. Però aquesta alienació permetrà la redempció del marit. També parla de persones generoses i anònimes que reivindica, com ara els voluntaris de l'Hospital de Campanya de l'església de Sant Anna, a tocar de la plaça Catalunya de Barcelona, que donen menjar als indigents. No tot està perdut... I no només menjar. Comprensió, acollida, estimació.... Justament aquestes persones admirables, algunes de les quals conec i davant les quals em trec el barret, són les que no permeten la victòria absoluta del mal. El contrapunt del mal, a l'obra, vostè afirma que és la música. No ho podria ser l'art en general? Per què només la música? Perquè he fet una novel·la sobre músics... Però, sí, la música transcendeix, harmonitza, esdevé una difusió del bé, t'alça. Ho diu en una carta un dels personatges: "Hi ha una harmonia esplèndida en tot l'univers, i la música n'és només un gra de pols". S'entén bona música, no només la clàssica; hi podria encabir des dels Beatles a Eric Clapton. I òbviament que hi podria incloure l'art en general, l'estètica. L'antropòleg Ramon M. Nogués diu que la transcendència ve conformada en el nostre cervell per aquelles activitats innecessàries, de luxe, que no calen per a la supervivència. I esmenta la recerca per la bellesa, l'interès per l'ètica, per la pertinença nacional, pel llenguatge, pel desplegament d'accions literàries i simbòliques o per la religió. En força fragments és una novel·la assagística o un assaig novel·lat amb tot de personatges reals, títols, fets i dates, explicacions de to periodístic... Era la intenció, suposo, donar informacions històriques amb l'excusa de la nissaga protagonista. He escrit molt d'assaig, i és una altra manera de posar-t'hi. El deix periodístic no el nego; sóc de la primera promoció de l'Autònoma d'allò tan altisonant que en deien Ciències de la Informació i he fet força periodisme cultural. La mescla de personatges ficticis i històrics ha estat productiva. I, evidentment, la barreja-barreja de fils i estrats és intencionada. També és una mica novel·la riu; escriu de tota mena de temes (moltíssims) i persones, a més de les accions dels protagonistes, amb un cert caos narratiu que pot resultar estimulants... Cert. Trobes carreres de motos, desfalcs bancaris, multinacionals de comunicació, drogoaddictes, prostitutes, operacions quirúrgiques, requisa d'obres d'art, viatges a Roma, Florència, Lausana... El narrador en un moment determinat diu: "Escriu amb un cert desordre. Ja me n'adono". Justament estimula: del caos narratiu pretenc que en surti una unitat. Hi ha qui m'ha dit que la segona vegada de llegir-la s'ha emocionat més. Tal com mostra els canvis de Barcelona, des del 1888 fins a l'actualitat, no sembla gaire satisfet del resultat... A la novel·la hi surten moltes ciutats, però el transfons de la novel·la apunta a la transformació de la família juntament amb la de la ciutat, que va a glops: Exposició del 1888 i del 1929, República, la foscor de la guerra incivil, el

redreçament democràtic, l'evolució del port, la il·lusió dels Jocs Olímpics, el Fòrum de les Cultures... També parlo de la transformació de Girona, on de petit vaig passar molt temps i, és clar, de la meva estimada Garrotxa. Sóc crític amb l'actual Barcelona i encara més amb la manera en què ens van fer viure la pandèmia. Assegura que és la seva obra més ambiciosa, i això que ha publicat gairebé cent llibres. Per què ho creu així? De les publicades, sí. Potser el més important és que faig servir la mateixa veu narrativa al llarg de 300 pàgines i la lectura continua lliscant. Quan la feia, em fluïa entre els dits. La podia allargar o escurçar fàcilment; de fet, vaig suprimir tot un capítol sobre els familiars de Bonansa, on va néixer Maurín. Ara, tanmateix, després d'haver fet altres coses, no m'explico gaire com la vaig escriure. Però tinc una altra raó: els lectors em diuen que enganxa. De les publicades, ha dit? Què té entre mans? Tinc contractada una novel·la que ha de sortir enguany, perquè, a més del tema central, parlo del Sínode de la Sinodalitat, que s'acaba a la tardor... I coent-se tinc unes ambicioses novel·les bíbliques.

Publicat a:

Font del document:

<http://www.elpuntavui.cat/cultura/article/19-cultura/2384245-lluis-busquets-he-volgut-oferir-un-ventall-de-tota-mena-de-mals.html>